

Door: Elke Maasbommel

Damon Galgut

De belofte

Inhoud

- 'De wereld wordt echt': De Zuid-Afrikaanse context in het boek
 - De reacties uit het boek
 - De staat van het land per deel
- Pauze
- Stijlfiguren
- Waar de familie symbool voor staat

Deel Eén – Herfst 1986

- Atteridgeville

- Pieter Willem Botha

Deel Eén – Herfst 1986

‘Als je de normale route aanhoudt, ligt de stad algauw achter je, maar de normale route nemen kan vandaag niet want hij loopt langs Atteridgeville en er zijn daar trubbels in het township. Trubbels in de townships, dat wordt overal gemompeld, zelfs nu de Noodtoestand als een donkere wolk boven het land hangt.’(18)

Deel Eén – Herfst 1986

Atteridgeville

- Opgericht in 1939 voor de zwarte bevolking
- Myrtle Patricia Atteridge; streefde voor goede voorzieningen
- Wilde niet meewerken aan apartheid
- Geen onderwijs, veel onrust en rellen
- Nationale noodtoestand

Deel Eén – Herfst 1986

Atteridgeville

- ‘Niet gewichtloos is de steen die opeens op hem afkomt, weggeslingerd uit de hand van een man die opvalt in het heel, bloeddoorlopen ogen die alleen op mij gericht zijn. In een oogwenk wordt de wereld echt.’ (50)
- Deze scène speelt zich af in Atteridgeville, en het litteken dat Anton oploopt komt door het hele boek door terug.

Deel Eén – Herfst 1986

Commentaar uit het boek

- ‘Mijn grootvader had het altijd op die manier over haar, o, Salomé, die zat bij de koop van het land inbegrepen.’ (27)
- ‘Astrid is een angstig iemand. Ze is onder andere bang voor het donker, armoede, onweer, dik worden, aardbevingen, tsunami’s, krokodillen, de zwarten, de toekomst, het uiteenvallen van de geordende structuren van de samenleving.’ (33)
- ‘Lexington zelf is een hiëroglief, met zijn chauffeurspet en chauffeursjasje. Hij moet ze dragen, zegt pa, zodat de politiek kan zien dat hij geen *skelm* is, dat hij mijn chauffeur is.’ (49)

Deel Eén – Herfst 1986

Commentaar uit het boek

Dit land! roept hij uit. Hij weet niet precies waarom het land de schuld heeft, maar hij herhaalt het toch. Dit land!

Ja, meneer, antwoordt Lexington, en heel even zijn ze het oprecht met elkaar eens, maken ze zich allebei zorgen over Zuid-Afrika, al is het om uiteenlopende redenen. Alwyn Simmers voelt zich emotioneel verbonden met zijn zwarte landgenoot, in Gods ogen zijn ze elkaars gelijke, dunkt hem, hoewel ze in de auto altijd op afzonderlijke banken moeten zitten. De Heer heeft het zo verordend (...) Zo is het ook Zijn wens dat in andere kamers de zonen en dochters van Cham (...) het leven veraangenamen van hen die het zware leidersjuk dragen. (77-78)

Deel Eén – Herfst 1986

Pieter Willem Botha

- ‘In de logeerkamer ligt tante Marina telkens weg te doezelen en wakker te schrikken. Ze haalt maar net het begin van een droom, waarin ze ergens bij een oud fort zit te picknicken met P.W. Botha en hij haar met dikke witte vingers aardbeien voert.’ (43)
- Premier en president van Zuid-Afrika tot 1989
- Voorstander van apartheid, wel iets minder streng dan voorgangers
- Liet Nelson Mandela niet vrij; uitroepen noodtoestand

Deel Eén – Herfst 1986

De staat van het land

‘Er is een Noodtoestand en er worden mensen gearresteerd en zonder proces vastgehouden en er doen geruchten de ronde maar geen harde feiten want er is een black-out wat het nieuws betreft en er wordt alleen maar verslag gedaan van vrolijke, onechte gebeurtenissen.’ (94)

Deel Twee – Zomer 1995

- Afschaffing Apartheid
- Hendrik Verwoerd
- Dag van de Jeugd
- Rugby

Wat er gebeurde tussen 1986 en 1995

- Veel druk van buitenaf: Zuid-Afrika werd geboycot
- Mandela werd vrijgelaten door F. W. de Klerk
- Bepaalde partijen weer toegestaan
- Referendum in 1992 over een volwaardige democratie
- 1994: eerste democratische verkiezingen, Mandela werd president

Deel Twee – Zomer 1995

Veranderingen

‘En kijk eens hoeveel er is veranderd, hoe het bruine veld is vervuld van overvloed, nieuwe bouwprojecten langs de snelweg, kantoren en fabrieken en woonhuizen, een economie in volle gang, het bloed van het land wordt weer rondgepompt. Een nieuwe, democratische regering in het Uniegebouw!’ (109)

Deel Twee – Zomer 1995

Hendrik Verwoerd

‘In het aangrenzende bed ziet Anton een zwarte man, omzwachteld als een mummie. Verwoerd ligt vast te tolleren in zijn graf, niet te geloven dat ze de naam van het ziekenhuis nog niet hebben veranderd.’ (112)

Deel Twee – Zomer 1995

Hendrik Verwoerd

- Architect van de apartheid
- In Tweede Wereldoorlog pro-Duits en anti-Brits. Racistisch en antisemitisch
- Premier van Zuid-Afrika van 1950-1958
- Ontnam zwarte mensen stemrecht en zorgde voor zwarte gebieden waar zij moesten wonen

Deel Twee – Zomer 1995

Commentaar in het boek

‘De apartheid is namelijk gevallen, we sterven tegenwoordig naast elkaar, in intieme nabijheid. Alleen naast elkaar leven is nog iets wat we onder de knie moeten zien te krijgen.’ (112)

Deel Twee – Zomer 1995

Dag van de Jeugd

‘Er heerst een licht feestelijke stemming omdat het gisteren een nationale feestdag was, Dag van de Jeugd, het is negentien jaar sinds de opstand in Soweto, en vandaag is het de halve finale van het wereldkampioenschap rugby, Zuid-Afrika speelt straks tegen Frankrijk, en op de stoep is het een zinderend gedrang van lichamen. Nooit heeft het stadscentrum er zo uitgezien, zoveel zwarte mensen die rustig voortkuieren, alsof ze hier thuishoren.’ (p. 119)

Deel Twee – Zomer 1995

Dag van de Jeugd

- 16 juni 1976: rellen in Soweto
- Onderwijs moest in het Engels of Afrikaans gegeven worden
- Begon vreedzaam, werd bloederig
- 1995: Speech van Mandela

Deel Twee – Zomer 1995

Het wereldkampioenschap Rugby

- ‘Het kost moeite om niet meegesleept te worden door het massale, schreeuwende saamhorigheidsgevoel, wij allemaal verenigd, een jaar na de democratie!’ (127)
- ‘Zuid-Afrika! De naam wekte ooit verlegenheid op, maar staat nu voor iets anders. We zijn waarachtig een veerkrachtige natie.’ (165)

Deel Twee – Zomer 1995

Commentaar uit het boek

‘Opeens beseft Astrid, die schijnbaar als enige de regeling van de begrafenis op zich heeft genomen, dat de datum van doorslaggevend belang is. Hij mag niet met de wedstrijd samenvallen. Dan komen er aanzienlijk minder mensen opdagen.

Je brengt met op een idee, zegt Anton. Zo kunnen we op hapjes en drankjes besparen.’ (128)

Deel Twee – Zomer 1995

De gewonnen finale

‘En nooit, nee nooit zal er iets mooier zijn dan dit moment, nu iedereen opspringt en elkaar omhelst, vreemden die samen feestvieren op straat, auto’s die toeteren en met hun lichten knipperen.

Maar dan wordt het nog mooier. Wanneer Mandela in de groene Springboktrui het veld op komt om de beker aan Francois Pienaar te geven, nou, dat is niet gering. Dat heeft iets religieus. De bonkige Boer en de oude terrorist die elkaar een hand geven. Wie had dat ooit. Goeie genade. (...) Moeilijk om geen traantje te storten voor ons mooie land. We zijn allemaal net zo ongelofelijk als dit moment zelf.’ (166-167)

Deel Twee – Zomer 1995

De staat van het land

- ‘Achter hen [de familie], een pas naar achteren, staat een handjevol arbeiders van de boerderij, aan wie er, overeenkomstig de nieuwe ruimhartige geest die in het land heerst, toegang is verleend tot de omheining van de familiebegraafplaats zelf. Weliswaar niet om er begraven te worden, nee, natuurlijk niet!’ (154)
- ‘Nu de nieuwe wetten gunstig uitpakken voor huurders en illegale bewoners kun je niet voorzichtig genoeg zijn, je moet zorgen dat ze geen landrechten opbouwen.’ (170)

Deel Drie – Voorjaar 2004

- Thabo Mbeki
- Waarheid- en Verzoeningscommissie
- De staat van het land

Deel Drie – Voorjaar 2004

Commentaar van Astrid

- ‘Astrid heeft zwarten altijd onaantrekkelijk gevonden, maar ze merkt de laatste tijd dat ze met meer zelfvertrouwen optreden, ze kleden zich en dragen hun haar in hun eigen stijl, en ze moet toegeven, dat mist hun uitwerking niet.’ (183)
- ‘Denkt u dat het zondiger is, eerwaarde, om overspel te plegen met een zwarte?’ (185)
- ‘Astrids angsten zijn nooit afgenomen. Ze zijn zelfs erger geworden.’

Deel Drie – Voorjaar 2004

Thabo Mbeki

- Astrid is bij de inhuldiging van de tweede ambstermijn van Thabo Mbeki, 'het lijkt alsof hij maar twee gezichtsuitdrukkingen heeft' (180)
- President van Zuid-Afrika 1999-2008 (afgetreden wegens vermeende corruptiezaken)

Deel Drie – Voorjaar 2004

Thabo Mbeki en AIDS

- ‘... Omdat de man met de twee gezichtsuitdrukkingen, die wel of misschien niet het nummer van je zus wilde hebben, niet echt gelooft dat ze ziek zijn.’ (182)
- Geloofde niet in Aids; ziekenhuizen liepen vol

Deel Drie – Voorjaar 2004

Waarheids- en Verzoeningscommissie

- In 1995 opgericht door de ANC, Mandela's partij, en de Nasionale Party
- Twijfel: vervolging alle apartheidsdaders, of vrijspraak voor iedereen?
- Doel: beeld schetsen, amnestie verlenen, waardigheid van de slachtoffers herstellen

Deel Drie – Voorjaar 2004

Commentaar in het boek

- 'Desirées vader is een belangrijke minister, een fysiek en ook moreel weerzinwekkend persoon aan wiens handen het bloed van onschuldigen kleeft.' (66)
- 'Soms is het Zuid-Afrika dat haar teleurstelt. Wie had kunnen voorzien dat haar pappie, die vroeger door iedereen werd gerespecteerd en gevreesd, voor de Waarheids- en verzoeningscommissie zou moeten verschijnen om te bekennen dat hij die vreselijke, noodzakelijke dingen had gedaan?' (209)

Deel Drie: Voorjaar 2004

De staat van het land

- ‘Hij rijdt in zuidelijke richting, naar nieuwe bouwprojecten, uitgestrekte maankolonies die nog in aanbouw zijn, satellietsteden voor de hongerige middenklassen, inmiddels ommuurd hoewel de wegen en huizen nog maar voor de helft gereed zijn.’ (212)
- ‘Stapt over op een ander onderwerp, de algehele toestand van het land, een wonderlijke mengeling van optimisme en onbehagen.’ (225)

Deel Vier – Winter 2017/2018

- Verzoeningsdag
- Elektriciteitsproblematiek
- Jacob Zuma

Deel Vier – Winter 2017/2018

Verzoeningsdag

- ‘Ze [het personeel] zijn achter hun rechten gekomen en eisen extra loon voor feestdagen, maar wat ze eigenlijk willen is thuisblijven en zo dronken worden dat ze niet meer overeind kunnen blijven.’ (253)
- Elk jaar gevierd op 16 december vanaf 1995, belangrijke gebeurtenissen op die dag in 1938 en 1961

Deel Vier – Winter 2017/2018

De staat van het land

- ‘Ook hier geen elektriciteit’ (255)
- ‘De spaarbekkens zijn bijna leeg en het water is op rantsoen (...) Zou nu normaal gesproken het avondeten maken, maar de stroom is er weer af. Ja, ook hier gebeurt dat, over het hele land gebeurt het, lange donkere plekken in de elektriciteitsvoorziening. Het hoogspanningsnet is het aan het begeven, geen onderhoud en geen geld, de vrienden van de president zijn er met de poen vandoor.’ (275)

Deel Vier – Winter 2017/2018

Jacob Zuma

- President van Zuid-Afrika van 9 mei 2009 tot 14 februari 2018
- Lid van het ANC, gevangen op Robbeneiland
- Twee keer corruptieschandaal, als vicepresident en president

Deel Vier – Winter 2017/2018

Jacob Zuma

‘Uiteindelijk, al valt het moeilijk te geloven, worden ze bij elkaar gebracht door Jacob Zuma. Wanneer ze diezelfde avond nog laat op de grond rode wijn liggen te drinken en over Amor praten, biedt de televisie, die tot dan toe zachtjes aanstond, opeens het spektakel van de president die zijn ontslag indient. Moti zet hem harder, maar het is al bijna voorbij. Een snelle verklaring en dan loopt hij weg. Aju, *hasta la vista*, en weg is-ie! Na ons jarenlang in gijzeling te hebben gehouden, doet hij afstand en neemt de kuierlatten. Live, rechtstreeks! Vanuit het niets! Nee maar, het is toch niet te geloven!’ (290)

Deel Vier – Winter 2017/2018

De staat van het land

- ‘Over het hele land zal het goede zegevieren, de Gupta’s zullen gearresteerd worden, alle schurken zullen worden opgesloten! De droogte in Kaapstad zal eindigen! De elektriciteit zal nooit meer uitvallen!’ (291)
- Echter: er is weinig veranderd...

Conclusie voor de pauze

- Het land en de familie moeten zich steeds aanpassen aan de veranderende regels...
- Maar dat is niet zo makkelijk; nog altijd veel racisme en problematiek

Opzet

- Stijlfiguren
 - Het wat
 - Het hoe
- De familie Swart

Taal en Stijlfiguren

- Taal werd geroemd in het oordeel van de Booker Prize
- Cynisch, sarcastisch, en humoristisch
- Omgaan met de vreemde gebeurtenissen in het land
- Gaf zelf aan dat hij hardop moest lachen om zijn eigen boek

Stijlfiguren

Hyperbool (overdrijving)

- ‘Zijn rechtvaardigheidsgevoel is niet meer zo zwaar belast sinds de eerste keer dat hij zich moreel in het vraagstuk Israël verdiepte.’ (61)
- ‘Niets verbindt een man zo volkomen met de aarde als een navelstrengachtige boog van warme gele urine.’ (156)
- ‘Ockie zucht. Het universum staat op een of andere manier altijd haaks op zijn wensen.’ (127)

Stijlfiguren

Ironie

- ‘Geen enkel romanpersonage doet ooit wat hij nu doet, namelijk zijn billen uit elkaar trekken om zich beter van zijn narigheid te kunnen ontlasten. Da’s één manier om zeker te weten dat je geen verzinsel bent.’ (216)
- ‘Enz., enz.’ (meerdere keren)
- ‘Wat er tussen hen gebeurt is beeldschoon, een unieke ervaring, en het is dan ook goed dat ze niet weet dat de ontuchtcijfers op de avond van Zuma’s aftreden over het hele land drastisch omhooggaan.’ (291)

Stijlfiguren

Commentaar van de auteur

- ‘Eigenlijk moet je niet willen weten hoe de rest eruitziet, onder zijn kleren.’ (41)
- ‘In feite dient dit intermezzo geen enkel doel, we hadden best zonder gekund, en toch wordt het slechts een paar dagen later in omgekeerde volgorde herhaald ...’ (148)
- ‘Waarom verduistert hij ons zicht, deze ongewassen, haveloze man, die onze sympathie opeist, die andermans naam gebruikt, hoe heeft hij met zijn verhalen onze tijd kunnen verspillen? (...) Let maar niet op hem.’ (220)

Stijlfiguren

Vergelijkingen

- ‘De teleurstelling van de oude vrouw is bijna tastbaar, als een stiekeme scheet.’ (13)
- ‘Zo hobbelen ze voort, verstrengeld, over de oneffen grond, door het roestige metalen hek en tussen de grafstenen, verzakt en in verval, dat wil zeggen, de grafstenen, niet het tweetal, ofschoon ze op hun eigen manier ook verzakken en in verval zijn.’ (147)
- ‘Zijn kop voelt als een verstopte afvoer, met bijpassende smaak in zijn mond.’ (265)

Stijlfiguren

Metafoor

- ‘Het stompje mens dat er van haar is overgebleven, half gesmolten en druipend over haar rolstoel, als een oude kaars op een schoteltje.’ (243)
- ‘Ze verkeert in een hippische stemming, ze stampst en snuift en schudt met haar manen.’ (229)
- ‘Cherise Coutts-Smith is door de jaren heen stevig uitgedijd, in gelijk tempo met haar praktijk. Heeft onderweg twee echtgenoten genuttigd en ligt ze nog lui te verteren als een slaperige python.’ (300)

Stijlfiguren

Allusies

‘De drang om te neuken als bonobo’s is tegenwoordig allesoverheersend (...) Eros die met Thanatos vecht.’ (65)

- ‘Net Jansen en Janssen. Nee, dat klopt niet helemaal. Eerder Vladimir en Estragon.’ (194)
- ‘*O, the horror, the horror.*’ (243)

Stijlfiguren

Symbolisme: het grote geheel

- De naam Amor
- 'De dag van je eerste bloeding, de dag van ma's begrafenis. En nu is het bloeden misschien voorbij.' (p. 313)
- De naam van de familie Swart

Conclusie

Cherise Coutts-Smith: 'Ze is rijk en heeft het druk en deze mensen, de Swarts, zijn klein bier, cliënten van haar vader die ooit enige invloed hebben gehad, vroeger in voorbije dagen.'
(300)